РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Биро за развој на образованието
СКОПЈЕ 1

Примено: 02.10.2008			
Орг. единица	Број	Прилог	Вредност
07	6487		

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Сл. весник на РМ” бр. 58/00 и 44/02) член 30 од Законот за основно образование („Сл. весник на РМ” бр. 103/08), министерот за образование донесе наставна програма по предметот *музичко образование* за **I** одделение за деветгодишно основно образование за учениците со аутизам .

НАСТАВНА ПРОГРАМА
ЗА УЧЕНИЦИТЕ СО
АУТИЗАМ

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ

I ОДДЕЛЕНИЕ

ДЕВЕТГОДИШНО
ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ

Скопје, мај 2008

1.ВОВЕД

Предметот *музичко образование* претставува составен дел од концептот за деветгодишно основно образование за учениците со аутизам. Се изучува како задолжителен предмет од I до IX одделение, со вкупен фонд од 2 часа неделно, т.е. 72 часа годишно.

Програмата по музичко образование во процесот на настава за учениците со аутизам, се реализира со: посебни содржини, интерактивни вежби со цел ученикот да се запознае со аудитивниот аспект на средината во која учи, живее и го окружува; да се поттикне да се изразува со помош на песна и музика.

Преку програмскто подрачје ,,*Звуци, шумови и тонови*" и ,,*Слушање музика*" учениците со аутизам треба да стекнат претстава за: аудитивниот аспект на средината што ги окружува, да создадат релација меѓу звуците, шумовите и тоновите, кои доаѓаат од нивната околина со изворите (предметите) од кои произлегуваат. Преку истите програмски подрачја можат да стекнат навика за слушање музика.

Во рамките на подрачјата ,,*Пеење*" и ,,*Музика и движење*" имаат можност преку соодветни содржини, вежби и активности да ја збогатат својата музичка активност.

Со реализацијата и увежбувањето на содржините од програмското подрачје "*Свирење на детски инструменти*" учениците треба да се поттикнат и подготват за истражувачки активности во однос на откривањето на звучноста на инструментите.

Преку сите овие програмски подрачја од предметот музичко образование, учениците воедно создаваат основа за емоционален развој и развој на говорните способности.

2. ЦЕЛИ НА ПРЕДМЕТОТ ЗА РАЗВОЈНИОТ ПЕРИОД ОД I ДО III ОДДЕЛЕНИЕ:

Ученикот/ученичката:

- да се воведува во спознавањето на ритмите;
- да ја доживее мелодиската линија;
- да се оспособува да ја идентификува вокални звуци (говорење, пеење, викање и шепотење);
- да се оспособи да препознава звуци од различни инструменти (дрвени, метални, иструменти направени од кожа и сл.);
- да го препознава започнувањето и завршувањето на мелодијата;
- да идентификува исти/различни музички фрази;
- да препознава и да демонстрира брзо и бавно темпо;
- да компонира и да изведува кратки музички фрагменти.

3. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО I ОДДЕЛЕНИЕ:

Ученикот/ученичката:

- да се оспособи за аудитивна перцепција на различни шумови;
- да ги препознава звуците и шумовите од природата и околината;
- да развие пријатно чувство и задоволство при аудитивна перцепција на звуци и тонови;
- да се оспособи да ги имитира звуците и гласовите;
- да се оспособи да го збогати речничкиот фонд со нови зборови и фрази;
- да развие пријатни чувства и задоволство при движење на музика;
- да стекне претстава за карактерот на музиката (весела, тажна, брза, бавна)
- да се оспособи за развивање пријатни чувства и задоволство при слушањето музика;
- да се запознае со неколку детски музички инструменти;
- да развие осет за ритам;
- да се корегира неадекватното однесување;
- да се поттикнат позитивни чувства при создавање на тонови;
- да се стимулира развој на ориентација во просторот;
- да се поттикнува за сопствено музичко изразување.

4. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ: **ЗВУЦИ, ШУМОВИ И ТОНОВИ***			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: - да се оспособи за аудитивна перцепција на различни шумови;	-Перцепција на звуци, шумови и тонови -Разликување и имитација на звуците, шумовите и тоновите (Напомена: звуците, шумовите и тоновите, како програмско подрачје, на учениците со аутизам им овозможуваат да создадат врска со светот и околината што ги окружува)	- Звуци и шумови од природата, - звук-слика, - звук-предмет, - имитација на звуци и тонови, - високи и ниски тонови.	-Слушање и имитирање на звуци и шумови од природата и околината; - препознавање и именување (пријатни, непријатни за нив) преку:слушање на пеењето на птиците, кочење на автомобил, шумолење на лисјата, грмотевици, шкрипење на столче и др.; - поврзување на звукот/шумот со неговиот извор; - имитирање и повторување на веќе слушнат звук/тон; - произведување звук според неговиот извор прикажан на слика; - вежби со помош на ИКТ за идентификација на звуци со создавање парови (извор-звук); - вежби со помош на ИКТ за идентификација на тонови со поврзување (извор-тон); - разликување пријатни и непријатни звуци и тонови со употреба на гестикулација и мимика; - разликување ниски и високи тонови со претставување на вертикална скала (употребува горе-долу).
- да ги препознава звуците и шумовите од природата и околината;			
- да имитира звуци и шумови од природата и околината;			
- да се оспособи за аудитивна перцепција на различни звуци;			
- да се оспособи за аудитивна перцепција на пријатни и непријатни звуци;			
- да разликува пријатни и непријатни звуци;			
- да ги препознава звуците;			
- да ги разликува звуците;			

- да ги поврзува звуците со нивниот извор преку слика;			
- да се оспособи за аудитивна перцепција на високи и ниски тонови;			
- да разликува високи и ниски тонови;			
- да развие пријатно чувство и задоволство при аудитивната перцепција на звуци и тонови.			

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ: **ПЕЕЊЕ**			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: - да се оспособи да ги перципира звуците и гласовите; - да се оспособи да ги имитира звуците и гласовите; - да се оспособи на правилно дишење; - да се оспособи да го развие виталниот капацитет; - да се оспособи да го збогати речничкиот фонд со нови зборови и фрази; - да се оспособи да стекне пријатно чувство и задоволство при пеењето; - да се оспособи за репродукција на слушнатите мелодии. - да развива осет за ритам; - да пее песни различни по содржина и карактер.	- Репродукција на звуци и тонови - Пеење	- Слушање и репродукција на звуци, шумови и тонови, - правилно дишење, - пеење според илустрација, - ритам.	- Слушање и репродукција на звуци, шумови и тонови од природата и околината; - препознавање и репродукција (пријатни, непријатни за нив) преку:слушање на пеењето на птиците, кочење на автомобил, шумолење на лисјата, грмотевици, шкрипење на столче и др.; - вежби за правилно дишење: • дување балон; • дување/лебдење перо; • имитација на тонови со долго траење • дување топчиња преку цевка; -пеење според илустрација: според сликите од илустрацијата се создава песна од неколку зборови (кои учениците треба да ги меморираат и пеат); - имитација и репродукција: пеење на зборови (зборот го пее според своја мелодија); -пеење по ритам (од наставникот, друг извор на звук или заедничко држење ритам); - пеат по музика од инструмент: наставникот им свири на инструмент (пијано) омилени композиции.

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ: **МУЗИКА И ДВИЖЕЊЕ**			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: - да развива осет за ритам; - да се поттикнува да ги усогласи своите движења со ритмот на музиката; - да се поттикнува да набљудува усогласени движења (ритам, темпо, динамика); - да се поттикнува да ги усогласи своите движења со музичките карактеристики (ритам, темпо, динамика); - да развие пријатни чувства и задоволство при движење на музика; - да го минимизира стравот од физички контакт и допир со другите*.	- Музичко- ритмички чекорења (чекорење, марширање, потскокнување) - Музички игри - Танцување (Напомена: учениците со аутизам чувствуваат огромна несигурност во односот со околината и го манифестираат со избегнување на физички контакт и допир со другите.Исполнувањето на оваа цел многу ќе придонесе за реактивацијата на таа врска со околината)	- Чекорење, - марширање, - потскокнување, - музички игри, - танц, оро.	- Изведба на музичко- ритмичките чекорења (чекорење, марширање, потскокнување наредени во “воз”; • имитација „воз по ритам“; • имитација „воз по музика“; • „воз со пеење“; - групна изведба на музички игри (пеење и движење на екстремитетите): • „кога си среќен“; • „во кругот“; • „стави го на...“(обрач на глава, рака, нога..); - танцување во парови на музика; - играње оро во круг, фатени за рака.

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ: **СЛУШАЊЕ МУЗИКА**

Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: - да препознава звуци од природата и околината;	- Слушање звуци од природата и околината	- Звук,	- Слушање и препознавање звуци од природата и околината (го слуша пеењето на птиците, кочењето на автомобилот, шумолењето на лисјата, грмотевици, шкрипење на столчето, туткање хартија и др. и со одредени апликации обележува звук-извор;
- да слуша вокална и инструментална и вокално-инструментална музика;	- Слушање вокална и инструментална музика	- шум, - глас,	- драматизација, гестикулација, мимика: на учениците им се презентира различно однесување (расположение) според различната музика по карактер (тажна, весела, бавна, брза);
- да стекне претстава за карактерот на музиката (весела, тажна, брза, бавна);		- инструмент, - поп и народна музика.	- слушаат вокално-инструментална музика: • омилени песнички од “Супер ѕвезда”; • “Златно славејче”; - слушаат музика и гледаат ТВ- спотови на омилени песни и пеачи од поп и народна музика.
- да се оспособи за развивање пријатни чувства и задоволство при слушањето музика;			- слушаат инструментална музика: наставникот им свири на инструмент (пијано) омилени композиции.
- да се оспособи за слушање музика со различна јачина, висина, ритам и жанр.			

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ: **СВИРЕЊЕ НА ДЕТСКИ ИНСТРУМЕНТИ**			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: - да се запознае со неколку детски музички инструменти; - да развие осет за ритам; - да се поттикнат позитивни чувства при создавање на тонови; - да се поттикнува да го коригира неадекватното однесување; - да се поттикне импровизацијата (барање и продуцирање звук од предметите од окружувањето)	- Запознавање и свирење на детски музички инструменти - Запознавање и свирење на детски ритмички инструменти - Ритам - Свирење на детски инструменти кои произведуваат звук - Предметите како ритмички инструменти	- Имиња на инструментите кои се користат во наставата, - свирење, - чукање.	- Истражување и свирење на детски музички инструменти (клавир, хармониум, усна хармоника); - истражување и свирење на детски ритмички инструменти (тапан, триангл и сл.); - вежби со имитација и репродукција на едноставни ритми (на инструмент или со молив на маса); - истражување и свирење на детски инструменти кои со притискање произведуваат звуци од животни, сообраќајни средства, говорни реплики, крикови на птици (со именување); - Истражување и барање на звучност на предметите од окружувањето (со стапчиња чукање на: маса, стакло, чаши, шишиња, врата, книга, табла - самостојно и имитација на наставникот).

5. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

- ***Насоки за меѓупредметно поврзување:***

При реализацијата на предметот *музичко образование* во наставата за учениците со аутизам треба се постигне корелација и интегрирање со речиси *сите* предмети кои се изучуваат во првото одделение од деветтолетката.

Потребно е при реализацијата на целите и наставните содржини, од страна на наставникот да се изготвуваат ***неделни индивидуални планови*** за целите и содржините кои треба да се реализираат, и на крајот од неделата да се направи индивидуална евалуациона постапка, за секој ученик поединечно, поткрепена со ***индивидален евалуационен извештај***.

- ***Препораки за користење на годишниот фонд на часови***:

За секое предвидено подрачје е предложен определен годишен фонд на часови, односно:

- **Звуци, шумови и тонови – 16 часа;**
- **Пеење – 14 часа;**
- **Музика и движење – 14 часа;**
- **Слушање музика – 14 часа;**
- **Свирење на детски инстументи – 14 часа.**

Од предвидениот вкупен фонд на часови по програмски подрачја дозволени се отстапувања во согласност со *можноста на ученикот за усвојување на одредени конкретни цели.*

Методи, форми и средства на наставната работа

За сите програмски подрачја, предвидени за предметот музичкото образование во наставата за учениците со *аутизам*, се препорачува користење и нужно комбинирање на сите интерактивни, актуелни и современи методи, форми и дидактички и технички средства на наставна работа.

- ***Индивидуален приод во наставната работа***

Во согласност со научните сознанија за разликите во развојот на децата, потребно е приспособување на наставната работа кон развојните и индивидуалните потреби и достигнувања на учениците. Имено, потребна е примена на техники и стратегии кои го преферираат **индивидуалниот приод** во реализацијата на наставната работа со учениците.

- ***Вклучување на родителите во наставната работа***

Семејството претставува примарана образовно-тераписка средина на децата и најважен фактор во детскиот развој. Во тој контекст, во реализацијата на целите, содржинте и активносите од наставниот предмет музичко образование треба да се обезбеди **кооперативна комуникација со родителите на учениците и нивно вклучување во работата на училиштето,** во функција на: практицирање и увежбување на одредени програмски содржини во домашна/семејна средина што ученикот ги стекнал во училиште, (слушање музика, пеење песнички и играње по музика), музички активности на ученикот во рамките на семејството, информираност на родителот за текот на развојот на ученикот, соработка со наставникот(во организација и поттикнување на заеднички музички активности(приредби, концерти, детски фестивали..) музички игри во друштво на децата од редовната популација.

- ***Наставни средства:***

- За реализација на наставната работа по предметот **може да се користи секој дидактички материјал**, одобрен од страна на Министерот, кој во дадениот момент одговара на потребите и способностите на ученикот, а во голема мерка ке допринесе за целосната реализација на конкретната цел.(учебници предвидени за редовната популација, музички илустрации и фотографии, песнарки, нотарки, музички и ритмички детски инструменти.
- **Извори на учење во непосредната околина**: музички игри, вежби и активности со импровизација на ситуации од секојдневниот живот и околината.
- **Компјутерски образовни софтвери** за развивање на музичко аудитивните-креативни способности- **toolkid-програмата и други верифицирани мултимедиски ЦД** со соодветни едукативни и креативни и творечки игри.
- **Традиционално потврдени, одобрени и верифицирани списанија за деца, соодветни на возраста.**
- **Аудиовизуелни, аудитивни, визуелни средства и средства со кинетички својства:**, анимирани музички филмови за деца, видеокасети, ДВД и ЦД-дискови од детски фестивал приредби, цртани филмови со претставување на игри и други предмети во зависност од потребите на предметот.

6. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

ДИЈАГНОСТИЧКО ПРОВЕРУВАЊЕ И ОЦЕНУВАЊЕ

Во почетокот на учебната година наставникот врши дијагностичко проверување и оценување во функција на квалитетното планирање и реализирање на идните активности. Се спознаваат предзнаењата во најширока смисла на зборот, социјализациските аспекти на развојот, емоционалнот развој, физичкиот развој и степенот на отстапување. Исто така, во текот на учебната година наставникот врши евалуација на наставниот процес, ефикасноста на наставата и развојот на учениците, како и на општата состојба на комуникацијата на учениците.

ФОРМАТИВНО ОЦЕНУВАЊЕ

Во текот на наставата по музичко образование во првото одделение се препорачува формативно следење кое вклучува изработка и водење на портфолио на учениците што опфаќа:

- Собирање на показатели (детски фотографии и снимени материјали со презентација на пеењето, играњето, свирењето, начинот и однесување на ученикот во текот на активностите и сл. за секој ученик посебно.
- Тековни (формативни), однапред подготвени, евалуациски листи за секој ученик, кои се пополнуваат по секоја негова конкретна активност, која е специфична (позитивна или негативна) или студии на случај во кои наставникот ја бележи фактичката состојба.
- Инструменти кои се однесуваат на секое програмско подрачје поединечно. Во нив, наставникот внесува **податоци за постигнувањата и однесувањето на ученикот во однос на сите развојни аспекти** кои се поттикнуваат со програмата по Музичко образование (когнитивно-интелектуален, социоемоционален, социјален и психомоторички аспект). ***Евалуациските листи примарно се однесуваат на целите кои целосно се постигнуваат на нивото на првото одделение и не се преодни за повисокото одделение***.

МИКРОСУМАТИВНО ОЦЕНУВАЊЕ

Врз основа на сознанијата од формативното оценување, се реализира микросумативното оценување кое се претставува со ***микросумативен извештај/ оценка за ученикот****.*

СУМАТИВНО ОЦЕНУВАЊЕ

Врз основа на целокупните податоци добиени од следењето и формативното оценување, наставникот ја констатира (опишува) развојната состојба на секој ученик поединечно, во рамките на секое програмско подрачје.

ДОСТАПНОСТ И ПРООДНОСТ НА ПОРТФОЛИОТО

- Портфолиото во текот на целата година треба да им е достапно на родителите за да може и тие да придонесат во квалитетната реализација на наставата по музичко образование.
- Завршната, аналитичко-описна оцена се доставува, исто така, до родителите и станува дел од портфолиото на ученикот.
- Портфолиото на ученикот со прочистени и селектирани податоци продолжува во наредното, повисоко одделение.

НАЧИНИ НА ПРОВЕРУВАЊЕ И ОЦЕНУВАЊЕ

Во согласност со природата на програмата по предметот музичко обазование во првото одделение за ученици со аутизам *проверувањето и оценувањето* се врши: практично, со помош на практично следење на ученикот низ музичките активности, преку однесувањето на ученикот за време на музичките активностите, преку периодично следење и споредување на однесувањето при пеење, слушање музика, свирење и движење, со контролен период итн.

7. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмата во однос на просторните услови за реализацијата се темели на Нормативот за простор и за наставните средства за II одделение донесен од министерот за образование и наука.

8. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Воспитно образовната работа во прво одделение може да ја изведува лице кое завршило:

- Филозофски факултет – Институт за дефектологија, дипломиран дефектолог
- Дефектолошки факултет согласно Законот за основно образование.

9. КОМИСИЈА ЗА ПОДГОТОВКА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Марија Симонова, советник, Биро за развој на образованието - Скопје
Спасе Додевски, дефектолог, ОУ „Сандо Масев"- Струмица

10. РЕШЕНИЕ И ДАТУМ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по музичко образование за прво одделение во деветгодишното основно образование за учениците со аутизам ја донесе

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Бр. 10-1961/4

Скопје 02.10 2008 год.
СКОПЈЕ

Перо Стојановски,
министер за образование и наука